

СПІРАЛЬНА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ПРОЦЕСУ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

©2024 ШЕПЕЛЕНКО С. М.

УДК 658.14

JEL Classification: F6

Шепеленко С. М.

Спіральна динаміка розвитку процесу інтелектуалізації в умовах глобалізаційних змін: методологічні аспекти

Мета статті - дослідження методологічних аспектів спіральної динаміки розвитку процесу інтелектуалізації в умовах глобалізаційних змін. У статті розглянуто особливості розвитку процесу інтелектуалізації в умовах глобалізаційних змін через призму теорії спіральної динаміки. Спіральна динаміка, як концептуальна модель еволюції людської свідомості, дозволяє аналізувати трансформації суспільства на різних етапах його розвитку. Досліджено вплив глобалізаційних факторів на процеси інтелектуалізації, підкреслюючи роль інформаційних технологій, мережевого суспільства та знаннєвої економіки. У статті виокремлено, що синергетична еволюція людського потенціалу ґрунтується на різних фазах порядку (стабільності – гомеостазу) або хаосу (кризи, небезпеки) під впливом ендогенного й екзогенного середовища. Аналіз літературних джерел надав можливість сформулювати методологію управління інтелектуальним потенціалом підприємств в умовах глобальних трансформацій. У роботі акцентовано увагу на взаємодії між різними рівнями свідомості, що визначають еволюційний рух суспільства, і показано, як ці взаємодії формують нові парадигми мислення та діяльності. Окрім того, розглянуто виклики та можливості, що виникають у процесі інтелектуалізації, запропоновано стратегічні підходи до управління змінами на основі спіральної динаміки. Результати дослідження можуть бути корисними для науковців, політиків та управлінців, які займаються питаннями розвитку суспільства в контексті глобалізації.

Ключові слова: спіральна динаміка, інтелектуалізація, глобалізація, інтелектуальним потенціалом підприємств, еволюція свідомості, людський потенціал, знаннєва економіка, інформаційні технології, управління змінами.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-2-223-230>

Рис.: 4. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 11.

Шепеленко Світлана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, докторант кафедри економіки та менеджменту, Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

E-mail: svitlana7388@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3952-2035>

UDC 658.14

JEL Classification: F6

Shepelenko S. M. Spiral Dynamics of the Development of the Process of Intellectualization in the Context of Globalization Changes: Methodological Aspects

The aim of the article is to study the methodological aspects of the spiral dynamics of the development of the process of intellectualization in the context of globalization changes. The article discusses the features of the development of the process of intellectualization in the context of globalization changes through the prism of the theory of spiral dynamics. Spiral dynamics, as a conceptual model of the evolution of human consciousness, allows us to analyze the transformations of society at different stages of its development. The influence of globalization factors on the processes of intellectualization is studied, emphasizing the role of information technology, network society and knowledge economy. The article allocates that the synergetic evolution of human potential is based on different phases of order (stability – homeostasis) or chaos (crisis, danger) under the influence of endogenous and exogenous environment. The analysis of literary sources provided an opportunity to form a methodology for managing the intellectual potential of enterprises in the context of global transformations. The paper focuses on the interaction between different levels of consciousness that determine the evolutionary movement of society, and shows how these interactions form new paradigms of thinking and activity. Also, the challenges and opportunities that arise in the process of intellectualization are considered, strategic approaches to change management based on spiral dynamics are proposed. The results of the study can be useful for scientists, politicians and managers involved in the development of society in the context of globalization.

Keywords: spiral dynamics, intellectualization, globalization, intellectual potential of enterprises, evolution of consciousness, human potential, knowledge economy, information technology, change management.

Fig.: 4. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 11.

Shepelenko Svitlana M. – Candidate of Sciences (Pedagogy), Candidate on Doctor Degree of the Department of Economics and Management, Educational and Scientific Institute "Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy" of V. N. Karazin Kharkov National University (16 Universytetska Str., Kharkiv, 61003, Ukraine)

E-mail: svitlana7388@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3952-2035>

Вступ. У сучасному світі, що швидко змінюється під впливом глобалізаційних процесів, питання інтелектуалізації суспільства набуває особливої актуальності. Інтелектуалізація, як процес підвищення ролі знань, інформації та інтелектуальної діяльності в житті суспільства, є ключовим чинником розвитку в умовах глобальної економіки та інформаційного суспільства. В умовах цифрової революції, інтеграції світових ринків, культурної взаємодії та зростання ролі інформаційних технологій формуються нові виклики та можливості для суспільства. Для глибокого розуміння цих процесів важливо застосовувати міждисциплінарні підходи, що дозволяють охопити векторні аспекти розвитку людства.

Одним із таких підходів є теорія спіральної динаміки, яка описує еволюцію людської свідомості та суспільних систем через послідовні стадії розвитку, що утворюють спіральну структуру. Ця теорія, розроблена Клером Грейвзом та розширена Доном Беком і Крісом Коуеном, дозволяє аналізувати зміни у свідомості індивідів і соціальних груп, враховуючи вплив зовнішніх факторів, зокрема глобалізації.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання розвитку процесу інтелектуалізації в умовах глобалізаційних змін через призму теорії спіральної динаміки розглядали багато науковців, таких як К. Грейвс, Д. Бек, Л. Лало, Ф. Алювіне, А. Негі, Д. Бек, С. Грейвс, М. Кастелс, П. Дракер, І. Нонака, Акофф Р., Андрушків Б., Кузьмін О., Кісь С., Прохорова В., Чобіток В. та багато інших.

Метою цієї статті є дослідження методологічних аспектів спіральної динаміки розвитку процесу інтелектуалізації в умовах глобалізаційних змін.

Виклад основного матеріалу. У новому часовому просторі головним джерелом розвитку підприємств ста-

ють знання, які у новій економіці виступають реальною продуктивною силою. Здатність активно застосовувати знання є основним напрямом економічного переваги, а джерелом інтелектуальних знань є люди [5; 6].

Теорія спіральної динаміки розвитку людства (рис. 1) була розроблена американським психологом Клером Грейвзом (Clare W. Graves) у середині ХХ століття. Грейвз, професор психології в Університеті Нью-Йорка, прагнув створити модель, яка б пояснювала розвиток людської свідомості та поведінки на індивідуальному та колективному рівнях. Його дослідження базувались на емпіричних даних, зібраних через інтерв'ю та спостереження за студентами та професіоналами різних сфер діяльності.

Спіральна динаміка описує розвиток людської свідомості через послідовні стадії, які утворюють спіральну структуру (рис. 2). Кожен рівень або «мем» характеризується специфічним набором цінностей, вірувань і поведінкових моделей. Важливою особливістю теорії є те, що кожен наступний «мем» включає в себе елементи попередніх, створюючи більш складні і адаптивні форми свідомості.

Рівень 0 – тип мислення – інстинктивний, его-орієнтований. Рівень свідомості низький: на цьому етапі людина повністю підпорядкована інстинктам і задовольняє свої базові потреби: їжа, сон, безпека. Єдина мета свідомості – виживання, а про соціальну адаптацію чи толерантність не може бути й мови.

Рівень 1 – тип мислення – магічний, орієнтація на «ми». На цьому рівні психіка здатна працювати з більш складними поняттями, сприймати і аналізувати картину навколишнього світу. Індивідуальність приноситься в жертву виживанню групи, цей рівень ще можна назвати «племінним». Потреба захищати себе зникає, і людина зо-

Рис. 1. Основні етапи розвитку теорії спіральної динаміки

Джерело: узагальнено автором

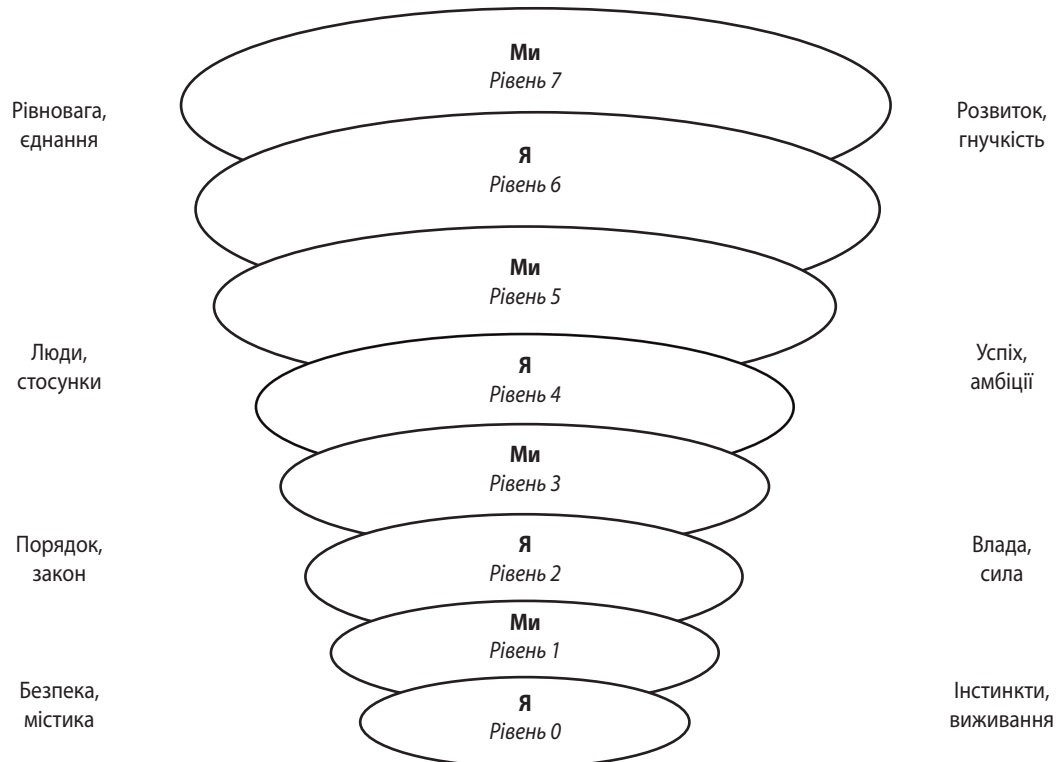

Рис. 2. Модель спіральної динаміки

Джерело: [2]

середжується на соціумі, на «ми». Якщо провести аналогію зі стадіями суспільного розвитку, то це племінна стадія, де світ невідомий і незрозумілий, сповнений магії і незрозумілих чудес.

Рівень 2 – тип мислення – героїчний, егоцентричний. На цій стадії весь світ ділиться на чорне і біле, і тільки герой у білому халаті знає, як правильно жити. Мета людини – за будь-яку ціну самоствердитися, показати свою перевагу, особисту владу і розширити сферу впливу.

Рівень 3 – тип мислення – абсолютизм, орієнтація на «ми». Стадія жертвувати чимось заради ідеї, відкладеної вигоди. У свідомості домінує почуття обов'язку, правопорядку, відповідальність за дотримання ритуалів, правил і норм. Той, хто порушує формальний чи неписаний кодекс, автоматично стає поганим і заслуговує на загальний осуд, тоді як ті, хто дотримується правил, – хороші.

Рівень 4 – тип мислення – експресивно-раціональний, орієнтація на «Я». На цьому рівні, проаналізувавши минулі успіхи і невдачі, людина хоче процвітати і свідомо доводить свою цінність – навіть за рахунок інших. Велика гра, великий бізнес, великі можливості – на цьому етапі розум бачить світ як велику шахівницю, гру, яку потрібно виграти, використовуючи правила і логіку. Це переважно рівень підприємців або підприємливих людей.

Рівень 5 – спосіб мислення – відданість справі, екологічна свідомість, орієнтація на «ми». На цьому рівні більш важливими стають людина і особистість, врахування потреб інших та екологічна взаємодія. Людина жертвує власними інтересами, щоб отримати не те, що вона хоче, а інші блага, але зараз. Наприклад, вона вирішує спожива-

ти свідомо і жертвує комфортом заради того, щоб жити в чистому світі.

Рівень 6 – мислення – інтегративне, фокус на «Я». На цьому рівні людина все ще хоче самовизначитися, але не за рахунок інших – власних знань і професіоналізму вже достатньо, щоб підкреслити власні якості. Людина шукає сенс життя, в якому закладені її цінності – свобода, гідність, незалежність.

7-й рівень – мислення – глобальне, орієнтація на «ми». На цьому рівні людина переходить від зосередження на власному сенсі життя до зв'язку із зовнішнім світом, до єдності, доброти і глобального усвідомлення. Ця стадія є найрізкіснішою стадією у розвитку людей, країн та організацій. Бірюзова стадія являє собою складну мережу об'єднаних «жовтих» організацій.

Кожен рівень свідомості взаємодіє з попередніми та наступними рівнями, створюючи динамічні процеси еволюції. Ці взаємодії часто супроводжуються конфліктами та кризами, які стимулюють розвиток нових парадигм мислення та діяльності. Перехід від одного рівня до іншого часто супроводжується конфліктами між старими та новими цінностями. Наприклад, перехід від рівня 3 до рівня 4 «мему» часто викликає конфлікти між традиційними цінностями порядку та новими цінностями інновацій та успіху. Однак цей конфлікт є необхідним для інтеграції нових ідей та формування нової парадигми.

Кожен новий рівень свідомості синтезує елементи попередніх рівнів, створюючи більш складні та адаптивні форми мислення. Наприклад, рівень 6 «мем» інтегрує цінності попередніх рівнів, використовуючи їх для розробки

системних рішень складних проблем. Це дозволяє суспільству еволюціонувати, адаптуючись до нових викликів.

Глобалізаційні процеси сприяють взаємодії між різними рівнями свідомості, що призводить до більш швидкого поширення нових ідей та технологій, це стимулює еволюцію суспільства. Наприклад, розвиток інформаційних технологій та Інтернету дозволяє миттєво поширювати знання та інновації, стимулюючи розвиток нових рівнів свідомості.

Взаємодія між різними рівнями свідомості призводить до формування нових парадигм мислення та діяльності, які відображають синтез і еволюцію цінностей та переконань. Перехід від рівня 3 до рівня 4 «мему» формує парадигму інноваційного мислення, де успіх та підприємництво стають основними цінностями. Це стимулює роз-

виток технологій та економіки, створюючи умови для подальшої еволюції суспільства.

Рівень 6 «мем» формує парадигму системного підходу, де інтегративне мислення та розуміння складних систем стають центральними. Це дозволяє вирішувати складні проблеми, які потребують міждисциплінарного підходу та співпраці.

Перехід до рівня 7 «мему» формує парадигму глобальної свідомості, де колективний інтелект та глобальна співпраця стають основними принципами. Це створює умови для вирішення глобальних викликів, таких як зміна клімату та нерівність.

У сучасному світі теорія спіральної динаміки знаходить застосування в різних сферах, як у бізнесі, так і в політиці, освіті, психології та соціумі (табл. 1).

Таблиця 1

Застосування спіральної динаміки у сучасному світі

Сфера застосування	Як використовується
Бізнес та управління	Використовується для розробки стратегій управління змінами, лідерства та організаційного розвитку. Допомогає керівникам розуміти цінності та мотивації співробітників на різних рівнях свідомості, адаптуючи підходи до управління
Політика	Спіральна динаміка допомагає політичним лідерам і аналітикам зрозуміти соціальні рухи, політичні ідеології та еволюцію політичних систем. Це може бути корисним для прогнозування соціальних змін і розробки політичних програм
Освіта	Застосовується для розробки освітніх програм, які враховують різні рівні розвитку, сприяючи їх особистісному та професійному зростанню
Психологія та психотерапія	Використовується для розуміння еволюції особистісних цінностей і переконань клієнтів, що дозволяє розробляти більш ефективні терапевтичні підходи
Соціальні зміни та розвиток спільнот	Допомагає в аналізі та управлінні процесами соціальних змін, сприяючи розвитку спільнот через впровадження інклюзивних і стійких підходів

Джерело: укладено автором

Глобалізація, як процес інтеграції та взаємозалежності світових економік, культур та політичних систем, має суттєвий вплив на інтелектуалізацію суспільства. На кожному етапі історії людства змінювалися пріоритети, технологічні досягнення та соціальні структури, що, своєю чергою, впливало на інтелектуальний розвиток і середню тривалість життя (табл. 2). Від первісного суспільства до можливого постінформаційного майбутнього кожен період характеризується унікальними викликами і досягненнями, які формували сучасну глобалізовану цивілізацію.

Одним із ключових досліджень на тему спіральної динаміки є аналіз впливу глобалізації на розвиток інтелектуальних здібностей та освітніх систем. Дослідження показують, що доступ до глобальних знань і технологій сприяє підвищенню загального рівня освіти та розвитку критичного мислення [7; 8]. Наприклад, використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі дозволяє розширити доступ до освітніх ресурсів і стимулює розвиток інноваційних методів навчання. Це сприяє переходу від традиційних освітніх парадигм до нових, більш адаптивних і гнучких моделей, що відповідають вимогам сучасного суспільства.

Інше важливе дослідження зосереджується на ролі спіральної динаміки у формуванні глобальної економі-

ки знань. В умовах глобалізації економічні системи змушені адаптуватися до швидких змін і підвищених вимог до інтелектуальних ресурсів. Аналіз показує, що успішні економічні моделі базуються на інтеграції різних рівнів свідомості, що дозволяє ефективніше використовувати інноваційний потенціал [1]. Наприклад, підприємства, які інтегрують цінності четвертого рівня «мему» (інновації та успіх) із соціально відповідальними практиками п'ятого рівня «мему», демонструють вищу стійкість і конкурентоспроможність на глобальному ринку.

Соціологічні дослідження також підтверджують важливість спіральної динаміки у розвитку глобальної свідомості та міжкультурної взаємодії. Глобалізація сприяє зближенню різних культур і соціальних груп, що стимулює розвиток міжкультурної компетентності та толерантності. Дослідження показують, що люди з більш високими рівнями свідомості, здатні ефективніше співпрацювати у міжкультурних середовищах і знаходити спільні рішення для глобальних проблем [3; 4]. Це підтверджує значення інтегративного мислення та колективного інтелекту для успішної адаптації до змінних умов глобального світу.

Етичні аспекти інтелектуалізації також є предметом численних досліджень у контексті спіральної динаміки. Глобалізаційні зміни викликають нові етичні виклики,

Еволюція потреб людини та інтелектуальних навичок у контексті глобалізаційних змін

Період	Потреби людини	Розвиток інтелектуальних навичок	Тривалість життя людини
Первісне суспільство (до 3000 р. до н. е.)	Вживання, базові фізіологічні потреби, захист від хижаків і стихійних лих	Примітивні навички виживання, мисливість, збирання їжі, виготовлення простих знарядь праці	20–30 років
Давні цивілізації (3000 р. до н. е. – 500 р. н. е.)	Соціальні, релігійні потреби, безпека, встановлення соціальних структур	Розвиток писемності, ремесел, сільського господарства, будівництва, перші наукові спостереження	30–40 років
Середньовіччя (500 – 1500 р. н. е.)	Соціальна ієрархія, релігійні потреби, феодалні відносини, стабільність і захист	Поширення освіти серед еліт, розвиток ремесел, торгівлі, філософії, збереження знань в монастирях	40–50 років
Ренесанс (XIV–XVII ст.)	Пошук знань, самовираження, гуманізм, відродження античної культури	Відродження науки, мистецтва, філософії, винахід друкарства, розвиток освіти і університетів	50–60 років
Промислова епоха (XVIII–XX ст.)	Економічні потреби, індивідуалізм, урбанізація, соціальні реформи	Розвиток технічних і наукових знань, інженерія, поява масової освіти, розвиток промисловості	60–70 років
Інформаційна епоха (середина XX – початок XXI ст.)	Потреба в інформації, самоактуалізація, зв'язок, інновації, індивідуалізація праці	Інформаційні технології, креативні навички, багатозадачність, комп'ютерна грамотність, глобалізація знань	70–80 років
Глобалізація (початок XXI – дотепер)	Глобальні потреби, сталий розвиток, інклюзія, екологічна свідомість, культурне різноманіття	Міжкультурні комунікації, системне мислення, інновації, цифрова грамотність, участь у глобальних мережах	80–90 років
Постінформаційне суспільство (майбутнє)	Потреби в інтеграції з технологіями, постгуманізм, екологічна стабільність, вічне життя, глобальна свідомість	Розвиток штучного інтелекту, нейротехнології, біоінженерія, когнітивні технології, симбіоз з технологіями	90+ років

Джерело: укладено автором

пов'язані з конфіденційністю, безпекою даних та моральними аспектами використання нових технологій. Дослідження вказують на необхідність розробки етичних норм і принципів, що базуються на цінностях вищих рівнів свідомості [9–11]. Це дозволяє створювати справедливі та етично обґрунтовані рішення, що сприяють сталому розвитку суспільства.

Узагальнюючи результати досліджень, можна зробити висновок, що спіральна динаміка надає потужний інструмент для аналізу та управління процесами інтелектуалізації в умовах глобалізаційних змін. Врахування різних рівнів свідомості та їхньої взаємодії дозволяє розробляти ефективні стратегії, що сприяють інноваціям, соціальній справедливості та сталому розвитку. Глибше розуміння цих процесів є ключем до успішної адаптації суспільства до викликів і можливостей, що виникають у сучасному світі.

Щодо головних викликів інтелектуалізації, тут можна відзначити нерівний доступ до знань та інформації. Незважаючи на значний прогрес у розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, існують значні розриви між різними регіонами та соціальними групами. Цифровий розрив обмежує можливості для навчання, професійного розвитку та соціальної мобільності багатьох людей. Це особливо гостро відчувається в країнах, що розвиваються, де відсутність інфраструктури та обмеженість ресурсів за-

важають повноцінному включенню в глобальну економіку знань.

Ще одним значним викликом є інформаційне перевантаження. У світі, де інформація генерується у величезних обсягах і розповсюджується з надзвичайною швидкістю, виникає проблема її ефективного управління та використання. Люди стикаються з необхідністю критичного осмислення великої кількості інформації, що вимагає розвитку нових навичок і компетенцій. Крім того, інформаційне перевантаження може призводити до стресу та зниження продуктивності, що негативно впливає на загальний рівень інтелектуальної діяльності.

Етичні питання також займають важливе місце серед викликів інтелектуалізації. Використання інформаційних технологій породжує численні етичні дилеми, пов'язані з конфіденційністю, безпекою даних і моральними аспектами впровадження нових технологій. Необхідність розробки етичних норм і правил використання інформації стає нагальною задачею для суспільства, щоб запобігти зловживанням і забезпечити справедливий доступ до знань.

Але, попри ці виклики, процес інтелектуалізації відкриває значні можливості для розвитку суспільства. Однією з ключових можливостей є розвиток глобальної освіти. Завдяки технологіям дистанційного навчання та онлайн-курсів знання стають доступними для широкого кола людей незалежно від їхнього місцезнаходження. Це сприяє

підвищенню загального рівня освіти та розширенню можливостей для професійного зростання. Глобальна освіта сприяє також розвитку міжкультурної компетентності та толерантності, що є важливими умовами для успішної взаємодії у глобалізованому світі.

Філософська концепція людського потенціалу – ґрунтується на еволюційних поглядах та є повністю не вивченим унікальним феноменом, який потребує подальшого ґрунтовного пізнання, з метою активізації інтелектуальних можливостей для соціально-економічної, політичної,

технологічної та інших складових розвитку суспільства (рис. 3).

Синергетична еволюція людського потенціалу ґрунтується на різних фазах порядку (стабільності – гомеостазу) або хаосу (кризи, небезпеки) під впливом ендегенного та екзогенного середовища.

Аналіз літературних джерел надав можливість сформулювати методологію управління інтелектуальним потенціалом підприємств в умовах глобальних трансформацій (рис. 4).

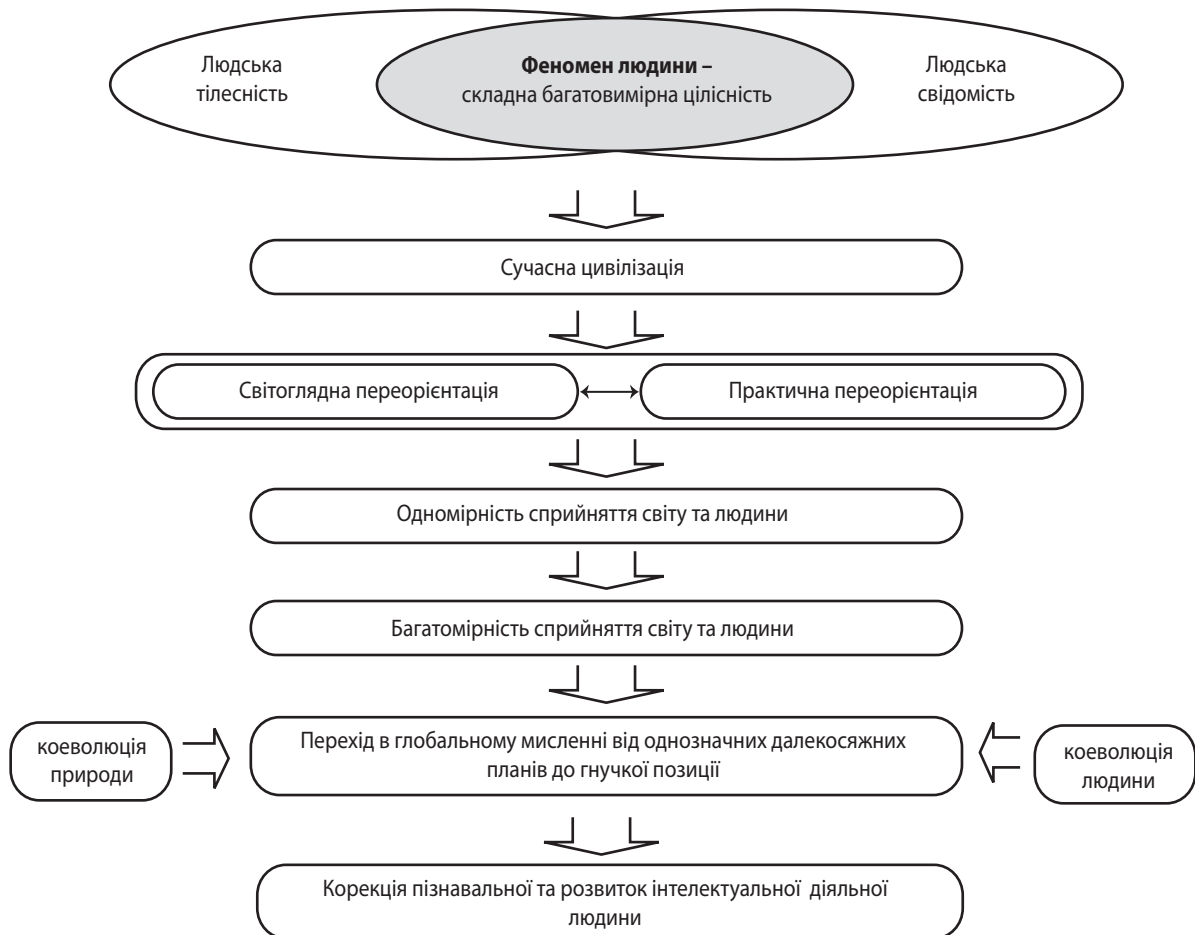

Рис. 3. Теоретико-філософський підхід до формування феномену людини

Джерело: авторська розробка

Співпраця та партнерство також стають важливими аспектами інтелектуалізації. Глобальні мережі та міжнародні проекти створюють умови для обміну знаннями та досвідом, що стимулює інновації та наукові дослідження. Співпраця між науковими установами, бізнесом та урядами дозволяє ефективніше використовувати ресурси та розвивати нові технології, спрямовані на вирішення глобальних викликів, таких як зміна клімату, охорона здоров'я та забезпечення сталого розвитку.

Інтеграція знань із різних сфер також є важливою можливістю, що виникає у процесі інтелектуалізації. Міждисциплінарний підхід до вирішення проблем дозволяє розробляти комплексні та ефективні рішення, що враховують різні аспекти і чинники. Наприклад, вирішення еколо-

гічних проблем потребує знань з біології, хімії, економіки, соціології та інших наук. Такий підхід дозволяє досягти більш стійких результатів і сприяє розвитку інновацій.

Таким чином, процес інтелектуалізації супроводжується як значними викликами, так і великими можливостями. Нерівний доступ до знань, інформаційне перевантаження та етичні питання потребують уваги та рішень, щоб забезпечити справедливий і ефективний розвиток суспільства. Водночас розвиток глобальної освіти, співпраця та інтеграція знань відкривають нові горизонти для прогресу і сталого розвитку. Важливо, щоб суспільство активно працювало над подоланням викликів і використанням можливостей інтелектуалізації для побудови більш справедливого, інноваційного та стійкого світу.

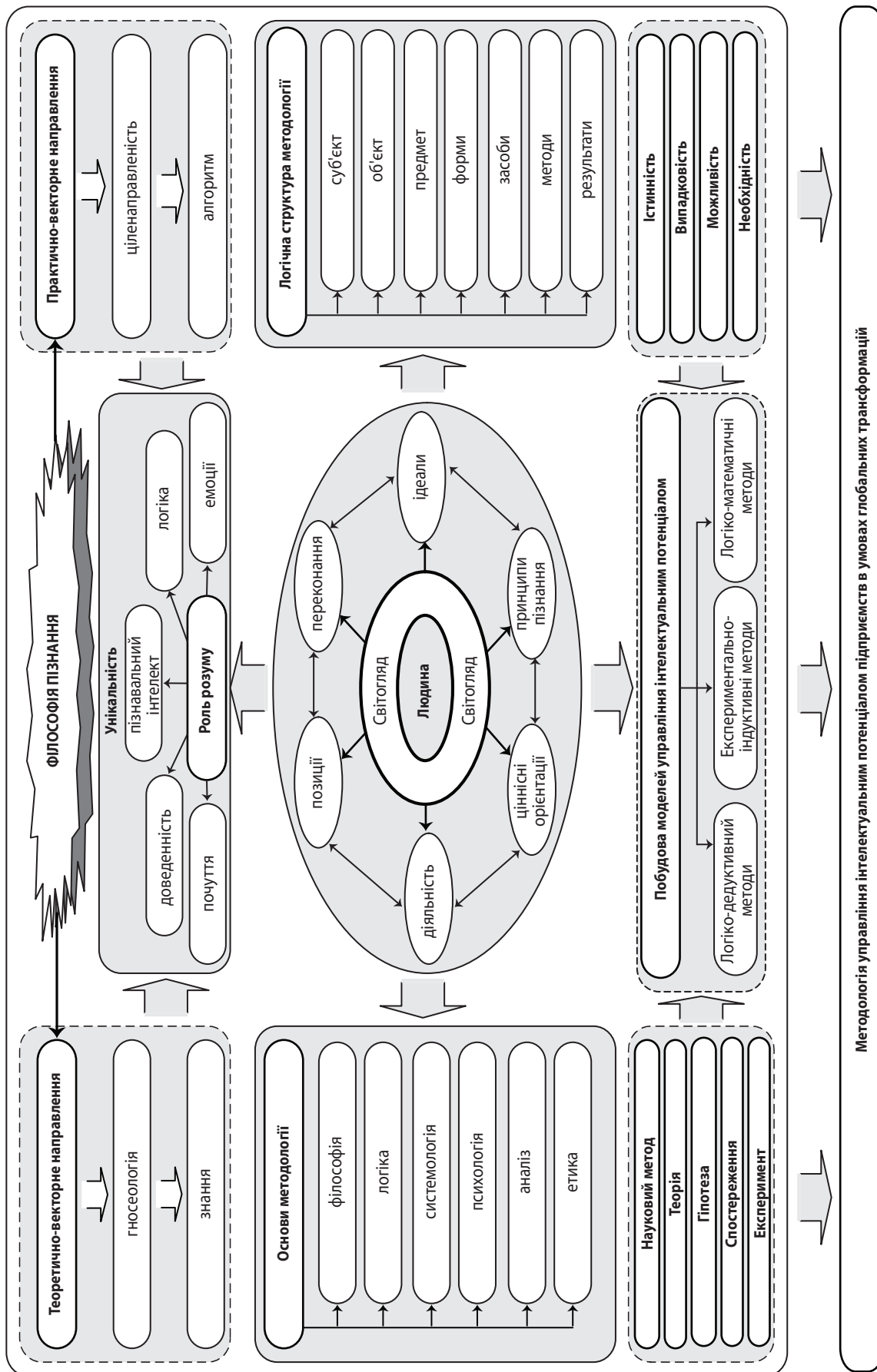

Рис. 4. Методологія управління інтелектуальним потенціалом підприємств в умовах глобальних трансформацій

Ажерло: авторська розробка

Нарешті, важливо розвивати лідерські компетенції, що відповідають різним рівням свідомості. Лідери повинні бути здатними розуміти та враховувати різні цінності та переконання, адаптуючи свої підходи до управління залежно від контексту. Це підкреслює важливість глобальної свідомості та колективного інтелекту, може сприяти розвитку лідерських навичок, що дозволяють керувати складними системами та процесами змін у глобальному контексті.

Таким чином, стратегічні підходи до управління змінами на основі спіральної динаміки повинні бути комплексними і гнучкими, враховуючи різноманіття рівнів свідомості та їхні взаємозв'язки. Це передбачає використання міждисциплінарних підходів, ефективну комунікацію, гнучке планування та розвиток відповідних лідерських компетенцій. Такий підхід дозволить ефективно керувати змінами, сприяючи сталому розвитку та адаптації до нових викликів.

Висновки. Теорія спіральної динаміки, розроблена Клером Грейвзом та популяризована Доном Беком і Крісом Коуеном, є потужним інструментом для аналізу та управління розвитком людської свідомості та соціальних систем. Її застосування у сучасному світі дозволяє більш глибоко розуміти та ефективно управляти складними процесами змін у різних сферах життя.

Процес інтелектуалізації через призму теорії спіральної динаміки супроводжується як значними викликами, так і великими можливостями. Нерівний доступ до знань, інформаційне перевантаження та етичні питання потребують уваги та рішень, щоб забезпечити справедливий і ефективний розвиток суспільства. Водночас розвиток глобальної освіти, співпраця та інтеграція знань відкривають нові горизонти для прогресу і сталого розвитку. Важливо, щоб суспільство активно працювало над подоланням викликів і використанням можливостей інтелектуалізації для побудови більш справедливого, інноваційного та стійкого світу.

Стратегічні підходи до управління змінами на основі спіральної динаміки повинні бути комплексними і гнучкими, враховуючи різноманіття рівнів свідомості та їхні взаємозв'язки. Це передбачає використання міждисциплінарних підходів, ефективну комунікацію, гнучке планування та розвиток відповідних лідерських компетенцій. Такий підхід дозволить ефективно керувати змінами, сприяючи сталому розвитку та адаптації до нових викликів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрушків Б. М., Кузьмін О. Є. Основи менеджменту : монографія. Львів : Світ, 1995. 296 с.
2. Демакіна Т. Як дізнатися, на якому рівні свідомості ваша команда // Laba (Лабa) – міжнародна онлайн-школа. Розумних люблять. URL: <https://laba.ua/blog/2467-kakogo-cveta-cennosti-vashih-sotrudnikov-metod-spiralnoy-dinamiki>
3. Кісь С. Я. Інтелектуалізація діяльності підприємства: основні визначення і поняття. *Молодий вчений*. 2015. № 3 (18). С. 72–76.
4. Прохорова В. В., Проценко В. М., Чобіток В. І. Формування конкурентної стратегії підприємств на засадах інноваційно-спрямованого інвестування : монографія. Харків : УІПА, 2015. 291 с.
5. Чобіток В. І. Інтелектуалізація управління холистичним розвитком підприємств: категоріальний силлогізм. *Бізнес Інформ*. 2020. № 2. С. 463–472.
6. Чобіток В. І. Методологія наукового пізнання як основа інтелектуалізації управління холистичним розвитком підприємств. *Проблеми економіки*. 2020. № 1. (43). С. 234–240.
7. Beck D., Cowan C. *Spiral Dynamics: Mastering Values, Leadership, and Change*. Wiley-Blackwell, 1996.
8. Graves C. W. *The Never Ending Quest: Dr. Clare W. Graves Explores Human Nature*. ECLET Publishing, 2005.
9. Castells M. *The Rise of the Network Society*. Wiley-Blackwell, 2010.
10. Drucker P. F. *Post-Capitalist Society*. HarperBusiness, 1993.
11. Nonaka I., Takeuchi H. *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. Oxford University Press., 1995.

REFERENCES

- Andrushkiv, B. M., and Kuzmin, O. Ye. *Osnovy menedzhmentu* [Basics of Management]. Lviv: Svit, 1995.
- Beck, D., and Cowan, C. *Spiral Dynamics: Mastering Values, Leadership, and Change*. Wiley-Blackwell, 1996.
- Castells, M. *The Rise of the Network Society*. Wiley-Blackwell, 2010.
- Chobitok, V. I. "Intelektualizatsiia upravlinnia kholistychnym rozvytkom pidpriemstv: katehoriialnyi syllogizm" [Intellectualization of the Management of Holistic Development of Enterprises: the Categorical Syllogism]. *Biznes Inform*, no. 2 (2020): 463-472.
- Chobitok, V. I. "Metodolohiia naukovoho piznannia yak osnova intelektualizatsii upravlinnia kholistychnym rozvytkom pidpriemstv" [The Methodology of Scientific Cognition as the Basis for Intellectualization of Management of Enterprise Holistic Development]. *Problemy ekonomiky*, no. 1 (43) (2020): 234-240.
- Demakhina, T. "Yak diznatysia, na yakomu rivni svidomosti vasha komanda" [How to Find Out What Level of Consciousness Your Team Is at]. Laba (Laba) - mizhnarodna onlain-shkola. Rozumnykh liubliat. <https://laba.ua/blog/2467-kakogo-cveta-cennosti-vashih-sotrudnikov-metod-spiralnoy-dinamiki>
- Drucker, P. F. *Post-Capitalist Society*: HarperBusiness, 1993.
- Graves, C. W. *The Never Ending Quest: Dr. Clare W. Graves Explores Human Nature*. ECLET Publishing, 2005.
- Kis, S. Ya. "Intelektualizatsiia diialnosti pidpriemstva: osnovni vyznachennia i poniattia" [Intellectualization of Enterprise Activity: Basic Definitions and Concepts]. *Molodyi vchenyi*, no. 3(18) (2015): 72-76.
- Nonaka, I., and Takeuchi, H. *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. Oxford University Press., 1995.
- Prokhorova, V. V., Protsenko, V. M., and Chobitok, V. I. *Formuvannia konkurentnoi stratehii pidpriemstv na zasadakh innovatsiino-spriamovanoho investuvannia* [Formation of a Competitive Strategy of Enterprises on the Basis of Innovative Investment]. Kharkiv: UIPA, 2015.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2024 р.

Статтю прийнято до публікації 11.06.2024 р.